

УДК 372.42

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРУВАННЯ ПРАВ ДИТИНИ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Олексій НАВРОЦЬКИЙ,
аспірант юридичного факультету
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

АНОТАЦІЯ

У статті розкриваються основні напрями вдосконалення адміністрування прав, свобод, законних інтересів дитини в Україні. Акцентується увага на тому, що у відповідності до взятих на себе перед Європейським Союзом зобов'язань актуальним завданням внутрішньої політики України є оновлення стандартів державного забезпечення правового статусу дитини. Акцентуючи увагу на практичних проблемах і недосконалостях нормативної регламентації адміністративно-правових заходів забезпечення прав дитини, обґрунтовуються такі пріоритетні напрями вдосконалення адміністрування прав дитини, як: підвищення рівня безпеки дитини в процесі життєдіяльності та розвитку, викоринення незаконної дитячої праці, підвищення ефективності адміністративно-владної політики щодо розвитку фізичної культури і спорту серед дітей, модернізація адміністрування політики соціального захисту (забезпечення) дитини в Україні, забезпечення гендерної рівності серед дітей та недопущення дискримінації дитини за будь-якою ознакою, розробка і впровадження адміністративних заходів, спрямованих на вдосконалення культурно-освітнього розвитку дитини.

Ключові слова: Україна, Європейський Союз, права дитини, адміністрування прав дитини, захист дитини, безпека дитини, розвиток дитини.

THE DIRECTIONS OF IMPROVEMENT OF ADMINISTRATION OF THE RIGHTS OF THE CHILD IN UKRAINE IN THE CONTEXT OF THE EUROPEAN INTEGRATION

Oleksii NAVROTSKYI,
Postgraduate Student of Law Faculty
of V.N. Karazin Kharkiv National University

SUMMARY

The article reveals the main directions of improvement of the administration of the rights, freedoms, and legitimate interests of the child in Ukraine. The emphasis is placed on the fact that, in accordance with the commitments undertaken before the European Union, the actual task of Ukraine's domestic policy is to update the standards of state support for the legal status of the child. Emphasizing the practical problems and imperfections of the normative regulation of administrative and legal measures for ensuring the rights of the child, the following priority directions of improvement of the administration of the rights of the child are substantiated as: raising the level of child's safety in the process of life and development, eliminating illicit child labor, and increasing the effectiveness of the administrative-policy on development physical culture and sports among children, modernization of the administration of the policy of social protection (provision) of the child in Ukraine, ensuring gender equality among children and preventing discrimination of the child on any grounds, development and implementation of administrative measures aimed at improving the cultural and educational development of the child.

Key words: Ukraine, the European Union, children's rights, the administration of child rights, child protection, child safety, child development.

Постановка проблеми. Ратифікація Верховною Радою України 16.09.2017 р. Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами (далі – Угода про асоціацію), з іншої сторони, заклала нове ідейне підґрунтя у формування державної політики, спрямованої на повноцінне забезпечення прав і свобод кожного громадянина [1]. Ст. 24 Угоди про асоціацію, яка присвячена питанням правового співробітництва визначає, що Україна і ЄС домовилися розвивати співробітництво у сфері захисту дітей. Проблемною у цьому контексті залишається недосконалість чинного законодавства, яке регулює питання адміністративно-управлінського забезпечення прав і свобод дитини в Україні.

Актуальність теми дослідження. Актуальність питань, які висвітлюються в статті, обумовлюється необхідністю перебудови існуючої сьогодні в Україні системи державного адміністрування прав, свобод і законних інтересів дитини. Активізація європейської інтеграції вимагає

від політичного керівництва держави вжиття ефективних заходів, спрямованих на впровадження у вітчизняну практику кращих стандартів забезпечення правового статусу дитини, які апробовані в державах ЄС. Виконання цього завдання створить більш сприятливі умов для всебічного розвитку дітей в Україні і перспективного формування нового покоління, яке здатне ефективно розбудовувати національну державність у сучасних мінливих геополітичних умовах.

Стан дослідження. Теоретичною основою статті стали праці низки науковців, які досліджували адміністрування прав дитини в Україні. Зокрема, нами було використано наукові розробки З. Білошкурської, О. Бориченко, В. Костюка, Т. Криницької, О. Кайтанського Т. Міненко, Н. Тонких та інших науковців.

Метою і завданням статті є висвітлення перспективних напрямів удосконалення адміністрування безпеки, прав, свобод і законних інтересів дитини у відповідності до стратегічних цілей європейської інтеграції України.

Виклад основного змісту матеріалу. Первинним напрямом удосконалення адміністрування прав дитини в Україні є покращення існуючого наразі рівня *забезпеченням безпеки дитини в процесі життєдіяльності та розвитку*. На сучасному етапі розвитку державності з урахуванням напруженої військово-політичної ситуації в східних областях України поставили на порядок денний необхідність удосконалення організаційно-правового механізму забезпечення фізичної безпеки дитини і захисту їх прав. У 2015 р. Президентом України, як суб'єктом законодавчої ініціативи, було зареєстровано у Верховній Раді законопроект № 3579 «Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення гарантій безпеки дітей» [2]. Законопроектом пропонується внести зміни до Закону України «Про основи національної безпеки України», передбачивши, що охорона дитинства є однією з важливих сфер національних інтересів України, від яких залежить сталий розвиток суспільства; збереження та зміцнення інституту сім'ї, створення умов для повноцінного життя і розвитку дитини, її безпеки, благополуччя, зростання в сімейному оточенні є пріоритетами національних інтересів (зміни до статей 1, 6 Закону). При цьому пропонується визнати, що зростання небезпеки для життя і здоров'я цивільного населення, насамперед дітей, внаслідок військових дій чи збройних конфліктів; збільшення кількості дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей, які виховуються в інтернатних закладах, а також сімей з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах, на сучасному етапі є одними з основних загроз національним інтересам і національній безпеці України (зміни до статті 7).

Окрім цього, законопроектом пропонується внести зміни до Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», у відповідності до яких забезпечення особливого піклування про дитину та реалізації її прав визначається як принцип внутрішньої політики (зміни до статті 2). Відповідно, розширюється зміст основних засад внутрішньої політики в соціальній та гуманітарній сферах (зміни до статей 8, 10). Внесення подібних змін до законодавства має важливе значення, адже демонструє відданість нашої держави ідеалам забезпечення громадської безпеки і правопорядку, а також створення належних умов для соціального розвитку дітей. Разом із тим, додаткової розробки потребують питання управлінської реалізації цих заходів різними органами, службами і посадовими особами з тим, щоб кожна дитина в державі відчула на собі турботу і захист влади. Зокрема, правоохоронні органи України впробують нові методики розшуку зниклих дітей, організації превентивної роботи в учнівських дитячих колективах, створення реєстру осіб, які скоїли злочини сексуального характеру проти дітей. Так, станом на серпень 2017 р. Міністерство внутрішніх справ України анонсувало про початок роботи по створенню спеціалізованого підрозділу поліції захисту дітей [3].

Наступний напрям удосконалення публічного адміністрування прав дитини, який ми виокремимо, впливає з положень статті 291 Угоди про асоціацію, яка має назву «Багатосторонні трудові стандарти та угоди». Положення статті визначають, що Україна і ЄС беруть на себе взаємні зобов'язання щодо розбудови ефективної системи зайнятості, що передбачає забезпечення «повної та ефективної зайнятості й гідної праці для всіх, зокрема чоловіків, жінок та молоді». Із цією метою сторони спільними зусиллями забезпечують правову регламентацію та практичне виконання основних міжнародно-правових стандартів організації трудових відносин. Одним із таких стандартів є *викорінення дитячої праці*. Відповідно, одним із найважливіших зобов'язань України перед ЄС є організаційне сприяння тому, щоб діти працювали виключно у відповідності до ді-

ючого законодавства з дотриманням всіх етичних, санітарно-гігієнічних, педагогічних стандартів і нормативів.

Слід зазначити, що у відповідності до міжнародних стандартів ООН дитина має право працювати в межах особливого правового режиму, який визначений законодавством. Це одна з найважливіших засад, що містяться в Декларації Міжнародної організації праці стосовно основних принципів і прав у світі праці, яку було ухвалено Міжнародною конференцією праці в Женеві, 18 червня 1998 р. [4] В основі змісту такого режиму – особливий порядок нормування дитячої праці, заборона використання дітей на важких працях, врахування віку при працевлаштуванні, обов'язковість згоди батьків на працю дитини, визначення порядку суміщення праці з навчанням тощо. На сьогодні як держави ЄС, так і Україна єдині в думці, що «дитяча праця» охоплює будь-яку оплачувану чи неоплачувану багатогодинну діяльність, що в етичному, психологічному, фізичному, моральному планах пов'язана з небезпекою для фізичного чи психологічного здоров'я дитини, позбавляє дітей можливості навчатися в школі, віддаляє від виконання родинних обов'язків у сім'ї, відриває від колективу товаришів-однолітків.

Сьогодні в більшості держав світу існує попит на дитячу працю, оскільки зазвичай діти є слухняними, покірними; їх легше найняти за нижчу платню і звільнити, коли зникає потреба в робочій силі. Наймання дітей для роботодавців не пов'язане із тривалими інвестиціями у формі страхування чи соціального забезпечення, тому вони розглядають дешеву дитячу працю як важливий чинник конкурентоспроможності їхніх підприємств і товарів на національному та міжнародному ринках [5, с. 14]. Як правило, основним споживачем праці дітей є малий бізнес, де конкретна особа на основі усних домовленостей використовує дитячу працю і ніяким чином не забезпечує гідних умов для виконання трудової функції. Фактично, за термінологією ООН, мова йде про економічну експлуатацію дитини. За оцінками Міжнародної організації праці (МОП), кількість працюючих дітей віком від 5 до 14 років у країнах, що розвиваються, становить 250 мільйонів осіб, а половина з них (120 млн.) працюють повний робочий день упродовж цілого року. Найвні дані свідчать, що хлопчики є економічно активнішими за дівчаток, проте в офіційній статистиці зазвичай не враховують дівчат, зайнятих хатньою роботою й доглядом за молодшими братами і сестрами. За підрахунками, найбільше використовується дитяча праця в Азії (61% або 153 млн. дітей), Африці (32% або 80 млн. дітей) та Латинській Америці (7% або 17,5 млн. дітей). Негативна практика дитячої праці розповсюджена також і в державах ЄС. Ще з початку 2000-років серед країн альянсу традиційно найбільше випадків незаконної праці спостерігається в Італії та Великобританії. В Україні за даними сайту «Об'єднання світових культур» виявлено 465 тисяч працюючих дітей. Велика частина з них (46%) задіяна в сільському господарстві, в торгівлі (26%) і сфері послуг (19%) [7].

Слід відзначити, що на сьогодні Україна створила належні формально-юридичні умови захисту дитини від «дитячої праці». Проте чинне законодавство в цій сфері не впроваджується належним чином, а соціальні й економічні зобов'язання держави протидіяти цьому виявляються недостатньо ефективними. Основними завданнями, які потребують оперативного вирішення на рівні діяльності органів виконавчої влади всіх рівнів, правоохоронних органів, адміністрацією навчальних закладів і інститутів громадянського суспільства є стимулювати батьків бути більш пильними у вихованні, налагоджувати співпрацю батьків і педагогічних колективів в частині відслідковування випадків дитячої праці і повідомлення про це компетентних органів, ідентифікація потерпілих від економічної експлуата-

ції дітей та надання їм необхідної допомоги у порядку соціальної реабілітації та реінтеграції, налагодження більш тісної співпраці між службами органів влади і місцевого самоврядування, що покликані протидіяти попиту на експлуатацію дітей, вести роботу над постійним удосконаленням методик допитів потерпілих дітей у разі встановлення факту протиправної трудової експлуатації з метою захисту якомога меншого травмування психіки дитини під час процесуальних дій. Не можна також відкидати певний ступінь загрози інформаційних ресурсів мережі Інтернет, в яких містяться оголошення і запрошення дітей на незаконну сезонну роботу або пропонуються сумнівний заробіток. Значного резонансу набув прецедент, коли у 2013 р. у Києві було викрито дитячу біржу праці, на якій незаконно пропонували роботу навіть 9-річним дітям. На сайті «teenjobs.com.ua» вербувалися діти віком переважно від 12 до 16 років для різного роду робіт після навчання з 15 до 22 години [8]. Наведене підтверджує важливість впровадження комплексного адміністративного контролю за недопущенням рекламування дитячої праці в інформаційних ресурсах.

Враховуючи те, що в державах ЄС значна увага приділяється розвитку фізичної культури і спорту, в Угоді про асоціацію сторони взяли на себе зобов'язання в частині **підвищення ефективності адміністративно-владної політики щодо розвитку фізичної культури і спорту серед дітей**. Зокрема, як випливає зі ст. 441 Угоди про асоціацію, Україні належить розробити і впровадити низку заходів, спрямованих на просування соціальних функцій та освітніх цінностей спорту, популяризація фізичної культури і спорту серед дітей через існуючу освітню систему у взаємодії з державними установами та недержавними організаціями, реалізація заходів, спрямованих на інтеграцію дітей до зрозумовими та фізичними вадами до соціального середовища через заняття спортом. Це положення є похідним від положення ст. 17 Конвенції про права дитини, яка гарантує кожній дитині державне сприяння в частині повноцінного фізичного розвитку.

Для України розвиток і популяризація фізичної культури і спорту з самих перших днів державної незалежності є одним із актуальних і в той же час болючих питань. Після розпаду СРСР адміністрування спортивної сфери взагалі та дитячого спорту, зокрема, традиційно залишаються для держави питаннями другорядного порядку. Основними причинами цього була недосконалість правової бази, дефіцит фінансово-матеріальних ресурсів на розвиток спортивної інфраструктури, відсутність політичної волі належним чином адмініструвати ці процеси.

Сьогодні в Україні існує законодавче поле для адміністрування процесів розвитку фізичної культури і спорту серед молоді є неефективним. У відповідності до ст. 4 Закону України «Про фізичну культуру і спорт» від 24.12.1993 р. № 3808-ХІІ сформульовано п'ятнадцять основних напрямів реалізації державної політики у сфері фізичної культури і спорту [9]. Проте розвиток спорту серед дітей і популяризація фізичної культури серед молоді серед законодавчо визначених пріоритетних засад державної політики безпосередньо не згадується. Зазначається лише, що держава бере на себе зобов'язання сприяти безперервності та послідовності занять фізичною культурою і спортом громадян різних вікових груп. Крім цього, норми статей 33 і 34 Закону України «Про фізичну культуру і спорт» від 24.12.1993 р. № 3808-ХІІ створюють правову основу для розвитку дитячого спорту. Але ці питання для органів державної влади і місцевого самоврядування тривалий період новітньої історії держави не були пріоритетними. Це обумовило розробку і прийняття таких актів як Указ Президента України про затвердження Національної стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на пе-

ріод до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» та Концепція Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року, яка була схвалена Кабінетом Міністрів у 2015 р. [10], [11]. Також за участю міжнародного та вітчизняного експертного середовища розроблено Дорожню карту реформ у сфері фізичної культури і спорту, яку підтримали 54 громадські інституції фізкультурно-спортивного спрямування, та План заходів з її реалізації.

Важливим із точки зору забезпечення сприятливих умов для соціального розвитку дитини є такий напрям **як модернізація адміністрування політики соціального захисту (забезпечення) дитини в Україні**. У відповідності до ст. 26 Конвенції про права держави-учасниці Конвенції зобов'язалися надати кожній дитині блага соціального забезпечення. Означений напрям діяльності має здійснюватися у порядку реалізації загальних заходів співробітництва України і ЄС у галузі зайнятості, соціальної політики та рівних можливостей, що передбачено Главою 21 Угоди про асоціацію. Угода про асоціацію (ст. 420) визначає, що концептуальними засадами формування в Україні системи соціального забезпечення дитини на кшталт розвинених держав ЄС є розробка ефективних заходів, спрямованих на загальне покращення якості людського життя, протистояння негативним викликам глобалізації та демографічним змінам, покращення рівня забезпечення охорони здоров'я дитини, сприяння реалізації превентивних заходів, попередження ризиків великих аварій та управління токсичними хімічними речовинами, а також обмін цінними практичними навичками щодо протидії таким явищам, посилення фінансової стабільності у секторі соціального захисту дітей. Це питання є актуальним для обох сторін, адже в державах ЄС 19% від загальної кількості дітей перебувають на межі бідності і незважаючи на те, що Європейський Союз є одним з найбагатших регіонів у світі, 9% дітей віком до 14 років живуть у сім'ях, де жоден дорослий не має оплачуваної роботи [12]. Дитяча бідність і соціальна ізоляція в ЄС значно зросли в деяких країнах ЄС протягом останніх двадцяти років, причому молодші діти більше страждають від бідності, ніж будь-яка інша група.

Паралельно з наведеною інформацією показники України в частині кількості дітей, які потребують особливої соціальної уваги з боку влади, є ще більш вражаючими. Так, за даними ЮНІСЕФ, основними категоріями дітей, які чекають на належну увагу держави як суб'єкта їх соціального захисту, є: діти-переселенці, діти, які постраждали в АТО (за даними ЮНІСЕФ 159 поранених, 65 – загиблих); діти-інваліди (за даними ЮНІСЕФ 151 000 дітей з інвалідністю в Україні потребують регулярної допомоги); діти-сироти (за даними ЮНІСЕФ понад 100 000 дітей сиріт та дітей від яких відмовилися батьки перебувають в спеціальних державних установах); діти з неблагополучних малозабезпечених сімей, діти, хворі на алкоголізм і наркоманію, діти, які постраждали внаслідок насильства в сім'ї (70% дітей (до 14 років) страждають в Україні від фізичних або психологічних покарань); діти, які перебувають у місцях відбування покарання; діти, які стали жертвами зґвалтувань і соціальних домагань, діти, хворі на ВІЛ та інші невилковні хвороби; безпритульні діти (за даними ЮНІСЕФ в Україні 100 тис дітей є безпритульними), діти, які стали жертвами злочинів. Зазначені показники вимагають якнайшвидшого вивчення зарубіжного досвіду та модернізації вітчизняної політики адміністрування соціального забезпечення дитини. У цілому в ЄС реалізується ідея про те, що основними засадами, на яких демократичне суспільство засновує соціальне забезпечення дітей та адміністрування, є конкурентна ринкова економіка, представлена підприємницьким сектором; демократично обрана влада; роз-

винений громадський сектор. Успіх можна досягти тільки за умови співпраці цих складових. Створення такої бази стало надзвичайно актуальним для України, яка взяла активний курс останніми роками на євроінтеграцію. У свою чергу, це обумовлює необхідність вирішення низки першочергових завдань, які постають перед системою державного управління. Зокрема, це запровадження високих європейських стандартів і нормативів ефективного соціального захисту дітей та сучасних адресних соціальних послуг для них як потенційно вразливої верстви населення.

Втілення зазначених напрямів в ЄС відбувається на двох рівнях: національному й наднаціональному. До функцій політики із соціального захисту на рівні окремої країни належить забезпечення таких соціальних потреб дитини, як охорона здоров'я, освіта, захист навколишнього середовища, допомога батькам. У свою чергу, наднаціональне регулювання, метою якого є загальна координація політики соціального усіх країн-членів ЄС, сприяє з'ясуванню таких питань, як загальне підвищення якості життя, поліпшення охорони здоров'я та праці, а також зближення соціальних систем країн-учасниць європейської інтеграції [13, с. 133]. Слід зазначити, що адміністрування соціального захисту дитини в ЄС, як і в Україні, включає в себе також і захист материнства і батьківства. Зокрема, слід вказати на те, важливість таких документів як Директива Ради ЄС № 96/34/ЄС від 03.06. 1996 р. про рамкову угоду щодо батьківської відпустки, Директива Ради ЄС № 92/85/ЄЕС від 19.10.1992 р. про встановлення заходів із заохочення поліпшення безпеки та гігієни праці вагітних працівниць, працівниць, які нещодавно народили, чи годувальниць новонароджених дітей, Директива Ради ЄС № 79/7/ЄЕС від 19 грудня 1978 року про поступове запровадження принципу рівного ставлення до чоловіків та жінок у сфері соціального забезпечення [14, с. 107].

Пов'язаний із попереднім напрямом удосконалення адміністрування прав дитини є **забезпечення гендерної рівності серед дітей та недопущення дискримінації дитини за будь-якою ознакою** (вік, стать, національність, релігійні переконання, мова спілкування, фізичний розвиток та інші критерії). У ст. 420 Угоди про асоціацію зазначено, що забезпечення гендерної рівності та рівних можливостей у сфері зайнятості, освіти та навчання, економічної та інших видів суспільної діяльності, а також подолання дискримінації в усіх її формах та проявах є спільною метою державної управлінської політики України і ЄС. Основним орієнтиром для співробітництва ЄС і України в означеному напрямі є повне виконання ст. 2 Конвенції ООН про права дитини, де вказано, що держави-учасниці поважають і забезпечують всі права за кожною дитиною, яка перебуває в межах їх юрисдикції, без будь-якої дискримінації незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного, етнічного або соціального походження, майнового стану, стану здоров'я і народження дитини, її батьків чи законних опікунів або яких-небудь інших обставин [15]. Уряди держав, які ратифікували конвенцію вживають всіх необхідних заходів для забезпечення захисту дитини від усіх форм дискримінації або покарання на підставі статусу, діяльності, висловлюваних поглядів чи переконань дитини, батьків дитини, законних опікунів чи інших членів сім'ї.

В Україні, незважаючи на багатонаціональний склад населення та дружній національний характер українців, весь період незалежності непоодинокими були факти дискримінації дітей. Більш того, офіційне представництво ООН в Україні ще у 2012–2013 рр. відзначало, що Україна є державою, де проблема дискримінації стала питанням державного престижу. На необхідність подолання цієї проблеми звернули увагу одразу 40 країн-учасниць ООН під

час проходження Україною Універсального періодичного огляду (УПО) в Женеві у жовтні 2012 р. [16]. У цілому, за даними спеціалістів, в Україні приводом до дискримінаційних дій стають расова належність, колір шкіри, національна або етнічна належність, стать, гендер і гендерна ідентичність, вік, стан здоров'я (зокрема, належність до категорії людей з обмеженими можливостями / людей з інвалідністю, ВІЛ-статус), громадянство (або його відсутність), сімейний та шлюбний стан, соціальний стан, рід занять, майновий стан, місце проживання, ставлення до релігії, конфесійна та деномінаційна належність (належність до релігійних общин і організацій), філософські та політичні переконання, належність до об'єднань громадян, належність до певної соціальної групи, рівень освіти, сексуальна орієнтація, наявність судимості та досвід перебування в місцях позбавлення волі, мова спілкування тощо. Кожен зазначений привід ставав причиною для дискримінаційних дій.

Окрім означеного, в Україні не є рідкістю випадки дискримінації дитини за її національною приналежністю. У Звіті, який було підготовлено на замовлення Генерального директорату із зайнятості, соціальних справ і рівних можливостей Європейської комісії «Соціальний захист і соціальна інтеграція у Білорусі, Молдові та Україні – Підсумковий звіт», вказувалося, що в Україні соціальною проблемою є фрагментарна дискримінація циган, які складають до 1% населення держави. Діти-етнічні цигани це дуже гостро відчують на собі. Ситуація погіршувалася через втрату базової державної соціальної підтримки, що їй надавали в рамках системи центрального планування. Тільки невелика частина циганського населення легально має право отримувати виплати із системи соціального страхування через низький рівень офіційної зайнятості, пов'язаної з високим (довгостроковим) безробіттям. У більшості циганське населення має найвищий рівень безробіття через низьку кваліфікацію і високий рівень неграмотності. Відповідно, діти в таких родинах іноді не мають навіть документів особи і не можуть вступити на навчання, а батьки часто навіть не намагаються організувати їм таку можливість. Ситуація ускладнюється ще й тим, що виявити такі родини іноді буває досить важко, особливо – співробітникам соціальних служб у справах дітей. В Україні ще однією національною меншістю, що потерпає від відносно більшій соціальної ізоляції, є кримські татари, кількість яких становить близько 250 тисяч осіб. Вони переважно живуть у «компактних поселеннях» з незадовільною інфраструктурою, а їх діти потерпають від погіршення стану здоров'я і вищої смертності. Після втрати політичного контролю в 2014 р. над територією АРК українським органам влади стало практично неможливо моніторити ситуацію з дотриманням прав дитини на території півострова.

Слугує ствердженню дискримінації дітей і відсутність належного гендерного виховання дітей. Експерти сходяться у думці, що в Україні слід розвивати гендерне виховання підростаючого покоління, що стане важливим чинником гендерної соціалізації – процесу засвоєння дитиною норм щодо того, якими повинні бути хлопчики і дівчатка, чоловіки та жінки, чим вони мають займатися і загалом, які матимуть можливості у житті [17]. Європейська практика доводить, що гендерне виховання підростаючого покоління є неодмінною умовою формування суспільства з гендерною рівністю, найкращою профілактикою сексизму та інших форм дискримінації. Проте система гендерного виховання в Україні лише започатковується. Часто батьки через світоглядні стереотипи та відсутність знань самі гальмують процеси гендерного виховання. Крім цього, на сьогодні системне адміністрування гендерної освіти і виховання дітей в Україні як таке не сформоване. На рівні початкової

і середньої освіти несистемно проводяться заняття із питань гендерної рівності. Значна кількість посадових осіб, які відповідальні за реалізацію дитячої гендерної політики, самі є неготовими до практичного втілення цих засад на практиці. У цілому це не сприяє формуванню європейсько-го іміджу України.

Враховуючи наведене вище, неефективність адміністрування протидії дискримінації дітей в Україні здебільшого зумовлена труднощами у виявленні фактів дискримінації, недосконалим порядком оскарження дискримінаційних дій, елементарним незрозумінням дитиною факту того, що її права порушені через дискримінацію, відсутністю системи статистичного обліку доведених фактів дискримінацій дитини, неналежний рівень участі громадськості у відстеженні таких процесів. Тому ефективне адміністрування процесів протидії дискримінації стане запорукою зміцнення законності та правопорядку в державі, а також зміцнить євроінтеграційний потенціал українського народу.

Важливим наступним напрямом удосконалення адміністрування прав дітей в Україні у контексті прискорення євроінтеграційних процесів є *розробка і впровадження адміністративних заходів, спрямованих на удосконалення культурно-освітнього розвитку дитини*. Відповідний напрям логічно витікає зі змісту ст. Конвенції про права дитини, а також Глави 23 Угоди про асоціацію, яка має назву «Освіта, навчання та молодь». Основними векторами розвитку управлінської політики в означеному напрямі є стимулювання розвитку неформальної (домашньої) освіти дітей за участю батьків, заохочення розвитку активної соціальної позиції дитини, всляке сприяння в отриманні елементарних знань та професійних умінь поза освітньою системою, розвиток почуття волонтерства, залучення дітей до роботи у молодіжних організаціях України і ЄС, сприяння розвитку ініціативності дитини, проведення відповідних наукових досліджень. Доцільно зауважити, що подібні цілі є масштабними за обсягами роботи і складними за змістом. Слід вказати, що на сьогодні адміністрування національної, сучасної системи культурно-патріотичного виховання дітей в Україні лише починає започатковуватись. Відповідно, система патріотичного виховання дітей в Україні сповнена недоліками та потребує певного удосконалення. Це було констатовано на офіційному рівні та відображено в Наказі міністерства освіти України «Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді, Заходів щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді та методичних рекомендацій щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах» № 641 від 16.06.2015 р. відзначається, що в цілому українська освіта тривалий час не мала переконливої і позитивної традиції, досвіду щодо виховання патріотизму в дітей та молоді [18]. У документі також вказується перелік управлінських заходів, які мають бути організовані органами виконавчої влади та місцевого самоврядування з метою покращення адміністрування патріотично-виховної роботи. Залучення досвіду ЄС з цього питання є актуальним і вчасним.

Висновки. Реалізація висвітлених вище напрямів вдосконалення адміністрування прав дитини в Україні передбачає проведення на внутрішньодержавному рівні комплексу організаційних заходів із підготовки, апробації, впровадження, матеріального забезпечення реалізації відповідних новацій. Первинною і головною умовою європеїзації процесів адміністрування прав дитини є розробка науково обґрунтованих пропозицій щодо зміни діючого законодавства, яке регламентує діяльність владно-управлінських інституцій центрального і місцевого рівнів в частині публічного адміністрування прав дитини, гарантування і

захисту її інтересів у різних сферах життєдіяльності. Наукове обґрунтування необхідності внесення змін до діючого законодавства, яке регламентує адміністрування прав дитини, стане запорукою формування раціональних і своєчасних законодавчих пропозицій.

Список використаної літератури:

1. Закон України «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» від 16.09.2014 р. № 1678-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014 р. – № 40. – Ст. 2021.
2. Проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо посилення гарантій безпеки дітей № 3579 від 03.12.2015 р. // Офіційний веб-сайт Верховної ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=3579&skl=9.
3. В'ячеслав Аброськін: Нацполіція впровадить нові методи розшуку зниклих дітей // Офіційний Інтернет-сайт Міністерства внутрішніх справ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://mvs.gov.ua/ua/news/9469_Vyacheslav_Abroskin_Nacpoliciya_vprovadit_novi_metodi_rozshuku_zniklih_ditey_FOTO.htm.
4. Декларація Міжнародної організації праці стосовно основних принципів і прав у світі праці від 18.06.1996 р. // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/993_260.
5. Боротьба проти застосування дитячої праці: посібник для інспекторів праці / Пер. з англ. / Заг. ред. укр. вид. Т.О. Міненко. – К. : ПЦ «Фоліант», 2005. – 102 с.
6. Дитячі проблеми. Сайт благодійного фонду UWCF [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uwcfoundation.com/ua/detskie-problemyi>.
7. Дитячі проблеми. Сайт благодійного фонду UWCF [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uwcfoundation.com/ua/detskie-problemyi>.
8. В Україні відкрилася незаконна біржа з експлуатації дитячої праці // Інтернет-сайт Телевізійної служби новин [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://tsn.ua/ukrayina/v-ukrayini-vidkrilasya-nezakonna-birzha-z-ekspluataciyi-dityachoyi-praci-315041.html>.
9. Закон України «Про фізичну культуру і спорт» від 24.12.1993 р. № 3808-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 14. – Ст. 80.
10. Указ Президента України «Про Національну стратегію з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» від 09.02.2016 р. № 42/2016 // Офіційне Інтернет-представництво Президента України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/422016-19772>.
11. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року» від 09.12.2015 р. № 1320-р // Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248719473>.
12. Компас: посібник з освіти в області прав людини за участі молоді // Council of Europe [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.coe.int/uk/web/compass/children>.
13. Білошкурська З.П., Костюк В.С. Соціально-правовий вимір європейської інтеграції: досвід для України / З.П. Білошкурська, В.С. Костюк // Сучасні питання економіки і права. – 2013. – № 2. – С. 131.
14. Кайтанський О.С., Бориченко О.В. Юридичні права дітей і сімей з дітьми на соціальний захист за актами ЄС та Ради Європи / О.С. Кайтанський, О.В. Бориченко // Граво та інновації. – 2016. – № 3 (15). – С. 104.

15. Конвенція Організації Об'єднаних Націй «Про права дитини» від 20.11.1989 р. // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_021.

16. Дискримінація в Україні: очевидна і прихована // Інтернет-сайт представництва ООН в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.un.org.ua/ua/informatsiyni-tsentr/news/3041-2013-02-05-13-58-30-diskriminaciya-v-ukrayini-oche>.

17. Тонких Н. Гендерна соціалізація дітей: чи можливе виховання без нав'язування стереотипів? / Н. Тонких // Сайт кампанії проти сексизму у політиці і ЗМІ «Повага» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://povaha.org.ua/genderna-sotsializatsiya-ditej-chy-mozhlyve-vyhovannya-bez-navyazuvannya-stereotypiv>.

18. Наказ міністерства освіти України «Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді, Заходів щодо реалізації Концепції націо-

нально-патріотичного виховання дітей і молоді та методичних рекомендацій щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах» № 641 від 16.06.2015 р. // Сайт «Середня освіта» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/47154.

ДОВІДКА ПРО АВТОРА

Навроцький Олексій Олексійович – аспірант юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Navrotskyi Oleksii Oleksiiovych – Postgraduate Student of Law Faculty of V.N. Karazin Kharkiv National University;

rex2400@ukr.net

